

УДК 378.147-057.875[34:61]616-051:005.336.2

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МЕДИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Ірина Хміль

старший викладач кафедри судової медицини та медичного права

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-0157-0289

hmil.i3003@gmail.com

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні положення підготовки майбутніх лікарів; розкрито поняття: «предметна компетентність», «інтерактивні форми і методи навчання». Окреслено поняття «предметна правова компетентність» як сукупність набутих майбутнім лікарем знань із медичного правознавства, умінь екстраполювати їх у практичну діяльність, здатності розв'язувати пізнавальні завдання правового змісту в навчальному процесі та життєвих ситуаціях. У структурі предметних компетентностей визначено проєктувальні, організаційні, технологічні, інформаційно-комунікативні, аналітичні вміння майбутніх лікарів. Зазначено, що важливою умовою для формування правових переконань майбутніх лікарів є надання їм можливостей посилено свідомо брати участь у практичній правовій діяльності. Розкрито напрями активізації пізнавальної діяльності студентів. Охарактеризовано форми і методи інтерактивного навчання в контексті формування предметної правової компетентності (лекції, ділові та рольові ігри, аналіз правових казусів, кейс-метод, диспут, дебати).

Ключові слова: майбутні лікарі; предметна компетентність; медичне правознавство; змістова структура; інтерактивні форми; методи навчання; лекція; аналіз правових казусів; кейс-метод.

Постановка проблеми. Аналіз практичної діяльності лікарів засвідчує, що в більшості випускників – медичних працівників – спостерігається недостатній рівень правових знань та вмінь. Сфері охорони здоров'я потрібні професіонали, здатні самостійно вирішувати різноманітні медико-правові питання, бо практична діяльність лікаря набуває все більшої правової спрямованості. У зв'язку з цим проблема формування предметних компетентностей студентів у процесі вивчення медичного правознавства є пріоритетною в системі професійної підготовки майбутніх лікарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Застосування компетентнісного підходу в освітній практиці України є предметом розгляду таких науковців, як Н. Бібік, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Павленко, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко та ін. До проблеми компетентностей особистості звертаються вчені: Н. Босак, О. Вознюк, І. Дроздова, О. Мамчич,

М. Пентилюк, Н. Тализіна, В. Тернопільська, Л. Шевчук тощо. Питання формування предметних компетентностей у своїх працях досліджують А. Будас, Н. Письменна, О. Пишко та ін.

Водночас аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про недостатню розробку теоретичних засад формування предметної компетентності майбутніх лікарів, зокрема під час вивчення медичного правознавства, що негативно позначається на процесі їхньої професійної підготовки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є здійснення аналізу змістової структури предметної компетентності майбутніх лікарів, напрямів активізації пізнавальної діяльності студентів та розгляд форм і методів інтерактивного навчання в контексті формування предметної правової компетентності.

Результати дослідження. Предметну правову компетентність визначаємо як сукупність набутих майбутнім лікарем знань із медичного правознавства, умінь екстраполювати їх у практичну діяльність, здатності розв'язувати пізнавальні завдання правового змісту в навчальному процесі та життєвих ситуаціях.

Зміст предметної компетентності майбутніх лікарів характеризується такими правовими знаннями: 1) знання основних положень теорії права; 2) знання різних галузей права (конституційного, цивільного, трудового, сімейного, адміністративного, кримінального); 3) знання основних нормативно-правових актів України, що регулюють професійну медичну діяльність; 4) знання прав і обов'язків медичних працівників і пацієнтів (Хміль, 2020).

Предметні компетентності майбутніх лікарів із медичного правознавства включають проєктувальні, організаційні, технологічні, інформаційно-комунікативні, аналітичні вміння. Проєктувальні вміння полягають у здатності студента визначати тактичні та стратегічні завдання, через досягнення яких реалізується предметна компетентність. Організаційні виявляються в умінні індивіда управляти власною навчальною діяльністю, зокрема щодо вивчення медичного правознавства. Технологічні вміння охоплюють добір відповідних видів і прийомів навчальної роботи. Інформаційно-комунікаційні презентують уміння використовувати нові технології інформації та комунікації та вміння студентів орієнтуватися в інформаційних потоках і відбирати, обробляти, зберігати та продуктивно використовувати інформацію, що стосується норм права. Аналітичні вміння передбачають здатність аналізувати, порівнювати, транслювати, трансформувати, досягаючи поставленої мети та вміння адекватно оцінювати рівень власних знань і умінь із медичного правознавства.

Можна виокремити такі професійно-правові вміння майбутніх лікарів: 1) уміння застосовувати положення норм права в конкретних практичних ситуаціях; 2) уміння реалізувати свої права відповідно до правових норм; 3) уміння захищати цивільні права лікарів і пацієнтів; 4) уміння здійснювати юридичну оцінку в разі неналежного надання допомоги хворому, професійним правопорушенням медичного персоналу тощо (Хміль, 2020).

У формуванні предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства важливим є стимулювання власної активності студента і його творчих зусиль. Найважливішою умовою для становлення правових переконань є надання студентам можливості посильно і свідомо брати участь у практичній правовій діяльності, що найкращим чином сприятиме вихованню в них почуття відповідальності та громадянського обов'язку, свідомого ставлення до своїх власних обов'язків, нетерпимості до правопорушень, різних антигромадських явищ. Активна правова поведінка характеризується широким спектром наявних в особистості способів поведінки в правовій сфері, які нею використовуються і можуть бути успішно реалізовані. Особистість із пасивною правовою позицією не володіє достатнім досвідом ведення діяльності в правовій сфері.

Згідно з концепцією Д. Богоявленської (Богоявленська, 1983) існує 3 рівні правової активності (якщо розглядати її як інтелектуальну активність особистості):

1. Якщо суб'єкт права під час виконання енергійної роботи залишається на рівні заданого або спочатку знайденого способу дії, його інтелектуальна активність належить до пасивного рівня, що підкреслює не відсутність розумової діяльності взагалі, а те, що ця практика щораз визначається дією якогось зовнішнього стимулу.

2. Якщо суб'єкт права, маючи досить надійний спосіб розв'язання певної задачі, продовжує аналізувати склад, структуру своєї діяльності, зіставляє між собою цілі та завдання, що приводить його до відкриття нових, зовні більш дотепних способів вирішення, до формулювання закономірності, то такий рівень інтелектуальної активності називається евристичним (більш характерний для слідчих та інших подібних професій).

3. Найвищий рівень інтелектуальної активності має назву творчого і відрізняється самостійною постановкою проблеми.

Одним із перспективних напрямів активізації пізнавальної діяльності майбутніх лікарів є інтенсифікація навчання. У цьому контексті діяльність викладача спрямована на розробку і застосування таких форм, методів,

прийомів, засобів навчання, які сприяють підвищенню інтересу, самостійності, творчої активності студентів у засвоєнні знань, формуванні в них практичних умінь, навичок, здатності прогнозувати виробничі ситуації й приймати самостійні рішення. Зазначаємо, що впровадження інтерактивних форм і методів вивчення медичного правознавства є одним із пріоритетних напрямів удосконалення правової підготовки студентів-медиків, формування їхньої предметної компетентності.

Як систему цілеспрямованих дій викладача, який організовує способи пізнавальної діяльності студентів, що забезпечують успішне оволодіння ними знаннями, уміннями і навичками та сприяють розвитку їхніх пізнавальних здібностей, окреслює методи навчання В. Маркова (Маркова, 1993). Відповідно методи навчання медичному правознавству визначаємо як систему прийомів, розроблених на основі закономірностей і принципів навчання, спрямованих на вирішення завдань правової освіти.

Актуалізації пізнавальної діяльності студентів сприяють активні методи навчання. Особливість цієї групи методів виявляється в тому, що навчання відбувається в ситуаціях, що максимально наближені до реальної професійної діяльності майбутніх фахівців і формують їхні професійні якості. До методів активізації пізнавальної діяльності студентів М. Махмутов відносить: монологічний (метод монологічного викладу); показовий (метод показового викладу); діалогічний (метод діалогічного викладу); евристичний (метод евристичної бесіди); дослідницький (метод дослідницьких завдань); алгоритмічний (метод алгоритмічного припису); програмований (метод програмованих завдань) (Махмутов, 1983).

Сутність поняття активних методів навчання, за А. Вербицьким, передбачає перехід від регламентуючих, алгоритмізованих, програмованих форм і методів організації дидактичного процесу до розвивальних, проблемних, дослідницьких, пошукових, що забезпечують розвиток пізнавальних мотивів, інтересів, умов для творчості й навчання (Вербицький, 1991, с. 34).

Особливості активного навчання виявляються в підвищеній мотивації студентів, примусовій активізації мислення, постійному залученні студентів у пізнавальний процес, бо їхня активність має бути не епізодичною, а впродовж усього заняття. Як сучасну форму активних методів можна розглядати інтерактивні форми і методи навчання. Інтерактивне навчання – це передусім діалогічне навчання, у ході якого здійснюється взаємодія між студентами і викладачем, між самими студентами.

У процесі формування предметної компетентності майбутніх лікарів застосовуємо класифікацію інтерактивних методів навчання, в основі якої відображена змістова структура предметної правової компетентності. За цим критерієм ми виділяємо три групи інтерактивних методів навчання:

1) методи формування мотиваційно-ціннісного компонента предметної правової компетентності (круглий стіл, диспут, дискусія, дебати тощо);

2) методи формування гностичного компонента предметної правової компетентності (диспут, круглий стіл, дискусія тощо);

3) методи формування діяльнісного компонента предметної правової компетентності (ділові та рольові ігри, аналіз правових казусів, кейс-метод, метод проєктів тощо).

Отже, розглянемо окремі форми і методи інтерактивного навчання в контексті формування предметної правової компетентності майбутніх лікарів із медичного правознавства. Ураховуючи, що в процесі вивчення медичного правознавства провідну роль повинні займати форми, які сприяють самостійному осмисленню сутності права і формуванню потреби в його дотриманні, необхідно застосовувати інтерактивні лекції. Серед них виокремлюємо проблемну лекцію, лекцію із раніше запланованими помилками, лекцію-прес-конференцію, лекцію-дискусію). Зокрема, вирішуючи суперечності, що закладені в проблемних ситуаціях, студенти самостійно можуть прийти до висновків, які викладач має повідомити як нові знання. На проблемній лекції майбутні лікарі знаходяться в активній позиції, особливо коли вона ведеться у формі живого діалогу. Проведення лекцій проблемного характеру розвиває мисленнєву, пізнавальну активність студентів.

Лекція з раніше запланованими помилками дозволяє активізувати увагу майбутніх лікарів, розвивати вміння орієнтуватись у змісті дисципліни «Медичне правознавство». Така лекція проводиться по завершенні вивчення розділу дисципліни і містить огляд уже засвоєного студентами матеріалу з медичного правознавства.

Лекція-прес-конференція застосовується для ліквідації прогалин у знаннях студентів із медичного правознавства та виявлення рівня їхньої правової підготовки. Структура лекції може бути двох видів: 1) цілісна, пов'язана із викладом проблеми; 2) брифінг (на всі питання, які ставлять студенти, викладач дає короткі відповіді).

Лекція-дискусія мотивує майбутніх лікарів на активний діалог і є продовженням проблемного викладу матеріалу. У процесі проведення лекції викладач не лише використовує відповіді студентів на свої питання, але й

організовує вільний обмін думками. Вибір питань для обговорення здійснюється викладачем залежно від рівня підготовки студентів і тих конкретних дидактичних задач, які він ставить на лекції.

У процесі викладання медичного правознавства студентам пропонують написати свій варіант плану лекції. Зокрема до наступної лекції знайти в мережі матеріали до неї й спробувати побудувати власний план викладення питання. Студенти приходять на лекцію зі своїми планами, слухають лектора, працюють як завжди. Наприкінці лекції виділяється 5 хвилин на порівняння позиції лектора й студентів, визначаються інші варіанти викладення матеріалу з цього питання. Для написання фрагмента лекції студентам пропонується відшукати інформацію в бібліотеці й у мережі. Майбутні лікарі показують викладачу свої варіанти роботи. Якщо викладач знаходить фрагмент вдалим, він дає студенту проводити підготовлений фрагмент лекції. В іншому випадку проведена самостійно робота оцінюється, але викладач проводить лекцію самостійно. На наступне заняття фрагменти готують інші студенти.

Ефективним у формуванні предметної правової компетентності майбутніх лікарів визначаємо аналіз наявних у мережі рефератів із медико-правової проблематики, їхнє оцінювання. Зокрема, студентам надаються адреси колекції рефератів у мережі й пропонується зробити аналіз рефератів за конкретною тематикою. При цьому студент повинен прочитати не менше 3 – 4 рефератів, виділити їхні сильні й слабкі сторони, а також поставити оцінку кожному реферату, аргументуючи її (Довмантович, 2018).

Підкреслимо, що до інтерактивних методів навчання, що сприяють формуванню предметної правової компетентності майбутніх лікарів, відносимо «круглий стіл», дискусію, диспут, дебати, ділові та рольові ігри, аналіз правових казусів, кейс-метод, метод проєктів тощо.

Зокрема, аналіз правових казусів допомагає студентам застосовувати правові норми відповідно до реальних життєвих ситуацій. У процесі застосування цього методу задіяні всі рівні навчання (таксономія Блума). У юридичній термінології «казус» – це певна ситуація, що стала предметом дослідження юриста, це проблема, яка вимагає вирішення за допомогою застосування норм права.

Дискусії за темою також є ефективним методом формування предметної правової компетентності майбутніх лікарів. Так, один студент обирає проблему, яка його цікавить (у межах теми, що вивчається), і заздалегідь повідомляє її групі. Студенти відшукують інформацію в мережі за цією тематикою. Дві особи з групи призначаються «захисником» і «прокурором». Перший висловлює

аргументи на підтримку ідеї, що висувається, другий – проти неї. Студенти повинні говорити, а не читати заздалегідь підготовлений текст. Решта спочатку вислуховують трьох головних дійових осіб. У процесі слухання йде гра «Гарячий акваріум» – студенти мовчки, знаками реагують на те, що говорять доповідачі, схвалюючи чи ні. Пізніше всі студенти висловлюють свою думку, доводячи свої аргументи «за» чи «проти», погоджуючись чи спростовуючи наведені аргументи. Наступне заняття дискусію готує інша мінігрупа. Відмінність від традиційної дискусії тут полягає в тому, що інформаційні ресурси мережі значно ширші, а їхнє використання дозволяє побачити навіть непередбачувані рольові позиції (Довмантович, 2018).

У вивченні майбутніми лікарями медичного правознавства ефективним визначаємо метод аналізу конкретної ситуації (case-study). Це педагогічна технологія заснована на моделюванні правової ситуації для аналізу певного випадку, виявлення проблеми, пошуку альтернативних рішень і прийняття оптимального вирішення проблеми відповідно до чинного законодавства.

Кейс-метод сприяє формуванню в студентів умінь застосовувати отримані знання з медичного правознавства у вирішенні практичних ситуацій. У процесі використання кейс-методу здійснюється формування проблеми і способів її вирішення на основі пакета матеріалів (кейса) із описом ситуації з різних джерел: наукової, спеціальної літератури, науково-популярних журналів тощо. У кейсі міститься неоднозначна інформація з певної проблеми. Кейс одночасно є і завданням, і джерелом інформації для усвідомлення студентами варіантів ефективних дій.

Так, моделювання ситуацій майбутнім лікарем та їхнє вирішення стимулює його до активного мислення, оперативності в прийнятті рішення. Такий підхід зумовлений тим, що студент хоч і не здійснює професійну діяльність, але виконує певну роль у змодельованій ситуації. Можемо сказати, що він проходить певні етапи професіоналізації: пізнає – оцінює – приймає рішення – визначає механізми реалізації завдання на засадах правових норм. При цьому ми вважаємо за доцільне орієнтувати студентів добирати ситуації, у яких відображається не лише зміст характеристики їхньої професійної спрямованості, а й чітко виявляється медико-правова сутність. Студентам надається інформація про особливості ситуативної методики, її модель і логіку розгортання.

За М. Боришевським (Боришевський, 1998), використання ситуативної методики допомагає виявити індивідуальні особливості студента в проблемних ситуаціях: чи бере ініціативу у свої руки, чи очікує, коли це зроблять інші; чи пропонує своє вирішення проблеми, чи відмежовується від прийняття рішення;

чи проявляє справедливість і повагу до інших учасників ситуації, чи дбає про власний емоційний комфорт тощо. У процесі використання ситуативних методик важливим є розподіл ролей, обов'язків, доручень, вибір між особистим і суспільним.

Система засобів формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства включає засоби інформаційних технологій, засоби інтенсифікації й активізації традиційних для медичних університетів форм і методів навчання, індивідуальні науково-дослідницькі завдання, засоби інтерактивного спілкування викладачів і студентів.

Ученими поняття «застосування телекомунікаційних мереж у навчанні» розглядається як тип структурованої організованої діяльності, спрямованої на здобуття знань із застосуванням одного чи декількох режимів роботи в Інтернеті (Полат, 1999).

Зазначимо, що інформаційні технології використовуються для пошуку інформації в Інтернет-мережі (використання web-браузерів, баз даних, користування інформаційно-пошуковими й інформаційно-довідковими системами, автоматизованими бібліотечними системами, електронними журналами); для організації діалогу в мережі (використання електронної пошти, синхронних і відстрочених телеконференцій); для створення тематичних web-сторінок і web-квестів (використання html-редакторів, ftp- та web-браузерів, графічних редакторів) (Довмантович, 2018).

Зокрема, робота студентів із вебквестом, що підготовлений викладачем або знайдений у мережі, є організованим видом їхньої дослідницької діяльності, для виконання якої здійснюється пошук інформації в мережі за вказаними адресами. Вони створюються для більш ефективного використання часу тих, хто навчається, залучення отриманої інформації в практичних цілях, формування вміння критичного мислення, аналізу, синтезу й оцінки інформації (Chun, 1994). Вебквест (спеціальним чином організована вебсторінка) має містити такі складники:

- 1) вступ, у якому описуються терміни проведення, і пропонується вихідна ситуація;
- 2) цікаве завдання з медичного правознавства, яке можливо реально виконати;
- 3) набір посилань на ресурси мережі, що необхідні для виконання завдання.

Деякі (але не всі) ресурси можуть бути скопійовані на сайт цього вебквесту для того, щоб полегшити тим, хто навчається, завантаження матеріалів. Указані

ресурси повинні містити посилання на вебсторінки, електронні адреси експертів або тематичні чати, книги або інші матеріали, які є в наявності у викладача або в бібліотеці. Організована таким чином робота з вебквестом буде ефективною і сприятиме формуванню предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства.

Серед форми web-квесту виділяють такі (Доамантович, 2018): 1) створення бази даних із проблеми, усі розділи якої готують студенти; 2) створення мікросередовища, у якому студенти можуть рухатися за допомогою гіперпосилань, що моделюють фізичний простір; 3) написання інтерактивної історії (студенти можуть обирати варіанти продовження роботи; для цього кожного разу вказується на 2 – 3 можливих напрямки); 4) створення документа, що надає аналіз будь-якої складної проблеми й пропонує студентам погодитися чи не погодитися з думкою автора; 5) інтерв'ю онлайн із віртуальним персонажем. Відповіді й питання розробляються студентами, які в достатній мірі простудіювали цю особу. Такий варіант найкраще пропонувати не окремим студентам, а мінігрупі, що отримує загальну оцінку (яку дають решта студентів і викладач за свою роботу).

Формуванню предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства сприяє ознайомлення їх із професійними (медико-правовими) телеконференціями. Зазначимо, що в Інтернет-мережі існує безліч відстрочених асинхронних телеконференцій (списків посилань), що об'єднують фахівців різного профілю. Майбутні лікарі під керівництвом викладача здійснюють пошук профільних телеконференцій, вивчають їхні архіви, підписуються на них й аналізують запитання й відповіді.

Ефективним засобом формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства є проекти. У групі предметних проектів варто виокремити навчальні проекти з правознавства. Формуванню навичок проектної діяльності більшою мірою сприяють індивідуальні проекти. Терміни виконання навчальних проектів залежать від їхньої мети. Навчальні проекти можна типологізувати за тривалістю виконання: фрагментарні (виконуються під час заняття або вдома самостійно, термін виконання – 30 хвилин); короткотривалі (протягом пари або тижня); середньої тривалості (упродовж місяця); довготривалі (упродовж кількох місяців, року і більше). Показником рівня сформованості предметних компетентностей із медичного правознавства є самостійна діяльність студентів на всіх етапах виконання навчальних проектів.

Зазначимо, що навчальні проекти виокремлюють також за характером взаємодії (викладач – студент), і їх можна поділити на:

- автономні (викладач лише консультує, а студенти самі визначають проблему дослідження, формулюють завдання, обирають відповідальних за виконання проєкту загалом і за вирішення окремих завдань, визначають доцільні засоби досягнення мети, самостійно коригують свою діяльність на різних етапах виконання проєкту);

- частково самостійні (викладач допомагає обирати тему, формувати завдання і складати план; студенти самостійно виконують завдання; разом із викладачем здійснюють загальне підпорядкування результатів завдань меті проєкту);

- консультативні (викладач контролює і консультує студентів на всіх етапах самостійного виконання проєкту) (Виленский, Образцов, Уман, 2002).

Під час формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства виконання навчальних проєктів дає їм можливість самостійно здійснити повний цикл пізнавальних дій, а саме: сприймати матеріал, усвідомлювати його, запам'ятовувати, застосувати, повторювати, поглиблювати свої знання й уміння.

Серед ефективних засобів формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства визначають технології ігрового навчання (Герасимчук, 2014). Сутність ділової гри виявляється в моделюванні умов, відтворенні їхнього змісту та системи відносин майбутньої професійної діяльності. Саме в процесі ділової гри кожний студент має можливість «програти» реальну професійно-виробничу ситуацію з включеними спеціально в її процес типовими помилками правового характеру, піддавши їх надалі багатоплановому аналізу для запобігання повторення цих помилок у реальній дійсності.

Ділова гра як модель поведінки в спеціально створеній проблемній ситуації є «засобом підготовки й адаптації до трудової діяльності та соціальних контактів, ефективним засобом активного навчання, який сприяє досягненню конкретних завдань, структурування системи ділових, практичних чи наукових стосунків учасників. Її конструктивними елементами є проєктування реальності, активність учасників, відповідний психологічний клімат, міжособистісне та міжгрупове спілкування, розв'язання сформульованих на початку гри проблем» (Тернопільська, Коломієць, Піонтківська, 2014). В освітній діяльності застосовують різноманітні модифікації ділових ігор: імітаційні, операційні, рольові ігри, діловий театр, психо-соціодраму.

Важливо наголосити, що використання означених форм і методів у навчанні медичного правознавства розвиває в майбутніх лікарів здатність

узагальнювати матеріал із правознавства, навички командної роботи, сприяє формуванню вміння знаходити й вирішувати суперечності, формує почуття відповідальності за висловлені думки і судження.

Висновки. Отже, процес формування предметної правової компетентності майбутніх лікарів буде ефективним за умови застосування інтерактивних форм і методів навчання, зокрема проблемної лекції, лекції з раніше запланованими помилками, лекції-прес-конференції, лекції-дискусії, дебатів, ділових і рольових ігор, аналізу правових казусів, кейс-методу, методу проєктів тощо.

Подальшого дослідження потребують такі важливі аспекти цієї проблеми: застосування сучасних інформаційних технологій для формування предметної правової компетентності майбутніх лікарів, дистанційна освіта у формуванні предметної правової компетентності майбутніх лікарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богоявленська, Д. Б. (1983). *Интеллектуальная активность как проблема творчества*. Ростов-на-Дону, Российская федерация: Изд-во Ростовского ун-та.
2. Боришевський, М. Й. (1998). Національні цінності у структурі громадянської свідомості та самосвідомості. *Ціннісні орієнтації в громадянському становленні особистості*. (С. 11-14). Дрогобич, Україна: Відродження.
3. Вербицкий, А. А. (1991). *Активное обучение в высшей школе: контекстный подход*. Москва, Российская федерация: Высшая школа.
4. Виленский, М. Я., Образцов, П. И., Уман, А. И. (2002). *Технологии профессионально-ориентированного обучения в высшей школе: учебное пособие*. Москва, Российская федерация: Педагогическое общество России.
5. Герасимчук, М. Р. (2014). Роль дидактичних ігор у процесі вивчення патологічної фізіології. *Медична освіта*, 4, 30–33.
6. Довмантович, Н. Г. (2018). Модель педагогічної технології формування самоосвітньої компетентності та педагогічних умов її реалізації: результати досліджень. *Теорія і методика виховання*, 10, 12–15.
7. Маркова, В. А. (1993). *Психология труда учителя*. Москва, Российская федерация: Педагогика.
8. Махмутов, М. И. (1983). *Методы проблемно-развивающего обучения: метод рекомендации*. Москва, Российская федерация: Научно-исследовательский институт проф.-техн. педагогики.
9. Полат, Е. С. (1999). *Новые педагогические и информационные технологии в образовании*. Москва, Российская федерация: Логос.
10. Тернопільська, В. І. (2012). Структура професійної компетентності майбутнього фахівця. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного ун-ту. Серія: Педагогіка*, 9, 208–213.
11. Тернопольская, В.И., Бакулина, О. С. (2018). Особенности формирования профессиональной компетентности будущих специалистов по налогообложению и таможенному делу. *International scientific journal "Progress"*, 1-2, 94–97.
12. Тернопільська, В. І. (2012). Сучасні тенденції мотивації навчально-професійної діяльності студентів. *Вісник Національного університету оборони України*, 5(30), 141–144.
13. Тернопільська, В. І., Коломієць, Т. В., Піонтківська, І. О. (2014). *Довідник з*

виховної роботи зі студентами. Тернопіль, Україна: Вид-во «Богдан».

14. Хміль, І. Ю. (2020). Змістова структура предметної компетентності майбутніх лікарів. *Імідж сучасного педагога*, 1(190), 45–48.

15. Chun, D. (1994). *Using computer networking to facilitate the acquisition of interactive competence*. Oxford, the UK: System.

16. Ternopil'ska, V. I., Andruschenko, I. S. (2015). Features of Formation of Future RadioElectronic Specialists' Technical Competence. *Intellectual Archive*, 4(6), 114–119.

INTERACTIVE FORMS AND METHODS OF DEVELOPING FUTURE DOCTORS' SUBJECT COMPETENCES IN THE PROCESS OF STUDING MEDICAL LAW

Iryna Khmil

Senior Lecturer at the Department of Forensic Medicine and Medical Law
Bogomolets National Medical University

Kyiv, Ukraine

hmil.i3003@gmail.com

Abstract. The relevance of the study is driven by the increasing legal focus of practitioners, as healthcare need professionals who can independently handle a variety of medical and legal issues. The purpose of the article is to analyze the content structure of subject competence of future doctors, directions of activation of students' cognitive activity and to consider forms and methods of interactive learning in the context of developing subject legal competence.

In the article, the directions of activating students' cognitive activity are revealed. The concept of "substantive legal competence" is defined as a set of knowledge acquired by a future doctor in the field of medical law, the ability to extrapolate them into practical activities, and the ability to solve cognitive tasks of legal content in the educational process and life situations. The substantive structure of future doctors' subject competence is considered. Legal knowledge is outlined: knowledge of the basic principles of the theory of law; knowledge of various fields of law; knowledge of the main normative legal acts of Ukraine, governing professional medical activity; knowledge of the rights and responsibilities of healthcare providers and patients. The professional and legal skills of future doctors are distinguished, namely: the ability to apply the provisions of the law in specific practical situations; ability to exercise their rights in accordance with legal rules; ability to protect the civil rights of doctors and patients; ability to carry out legal assessment in case of inadequate assistance to the patient, professional offense of medical personnel, etc.

Forms and methods of interactive learning in the context of developing subject competence are characterized. There are three groups of interactive teaching methods: methods of forming a motivational-value component of substantive legal competence (round table, debate, discussion, etc.); methods of forming the gnostic component of subject legal competence (debate, round table, discussion, etc.); methods of forming the activity component of the subject legal competence (business and role games, legal case analysis, case method, project method, etc.). It is proved that the use of these forms and methods in teaching medical law develops future doctors' ability to generalize material in law, teamwork skills, promotes the ability to find and resolve contradictions, creates a sense of responsibility for the statements made.

Key words: future doctors; subject competence; medical jurisprudence; content structure; interactive forms; teaching methods; lecture; legal case analysis; case method.

REFERENCES

1. Bogoyavlenska, D. B. (1983). *Intellectual activity as an issue of creativity*. Rostov-na-Donu, the Russian Federation: Izd-vo Rostovskogo un-ta.
2. Boryshevskiy, M. Y. (1998). National values in the structure of civic consciousness and consciousness. *Tsinnisni orientatsii v hromadianskomu stanovlenni osobystosti*. (С. 11–14). Drohobych, Ukraine: Vidrodzhennia,.
3. Verbickiy, A. A. (1991). *Active Learning in Higher Education: A Contextual Approach*. Moscow, the Russian Federation: Vysshaya shkola.
4. Vilenskiy, M. Ja., Obratsov, P. I., & Uman, A. I. (2002). *Technologies of professionally-oriented education in higher education: textbook*. Moscow, the Russian Federation: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii.
5. Herasymchuk, M. R. (2014). The role of didactic games in the process of studying pathological physiology. *Medychna osvita*, 4, 30–33.
6. Dovmantovych, N. H. (2018). Model of pedagogical technology of formation of self-educational competence and pedagogical conditions of its realization: results of researches. *Teoriia i metodyka vykhovannia*, 10, 12–15.
7. Markova, V. A. (1993). *Psychology of teacher work*. Moscow, the Russian Federation: Pedagogika.
8. Mahmutov, M. I. (1983). *Methods of problem-developing education*. Moscow, the Russian Federation: Nauchno-issledovatel'skiy institut prof.-tekh. pedagogiki.
9. Polat, E. S. *New pedagogical and information technologies in education*. Moscow, the Russian Federation: Logos.
10. Ternopil'ska, V. I. (2012). The structure of professional competence of the future specialist. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Series: Pedagogy*, 9, 208–213.
11. Ternopolskaya, V. I., Bakulina, O. S. (2018). Features of the formation of professional competence of future specialists in taxation and customs. *Mezhdunarodnyi nauchnyi zhurnal "Progress"*, 1–2, 94–97.
12. Ternopil'ska, V. I. (2012). Modern tendencies of motivation of educational and professional activity of students. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 5(30), 141–144.
13. Ternopil'ska, V. I., Kolomiets, T. V., Piontkiv'ska, I. O. (2014). *Directory of educational work with students*. Ternopil, Ukraine: "Bohdan".
14. Khmil, I. Iu. (2020). Substantive structure of subject competence of future doctors. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 1(190), 45–48.
15. Chun, D. (1994). *Using computer networking to facilitate the acquisition of interactive competence*. Oxford, the UK: System.
16. Ternopil'ska, V. I., Andruschenko, I. S. (2015). Features of Formation of Future RadioElectronic Specialists' Technical Competence. *Intellectual Archive*, 4(6), 114–119.

Матеріали надійшли до редакції 12.04.2020 р.